

Vsakdanja skušnja nas uči, da se nahaja tudi pri nemih živalih, kajti tovarna živina varno hodi po znanih potih; zveri imajo svoja ležišča, psi spoznajo telesa svojih gospodarjev, i v spanju često zarenče i zalajajo, kar bi brez domišljije nemogoče bilo, lahko nam je tedaj spoznati, da ne smemo brojiti je k razumnim zmožnostim, nego, da je čutiljivosti lastna.

Med čutnimi zmožnostimi pak je prva, i najodločniji Angeljski doktor sv. Tomaž Akv. imenuje jo: Thesaurus repraesentationum sensibilibium (zaklad čutiljivih predočeb).

Akoravno se tudi domišljija čutiljivosti prišteva, je vender le v človeku tako močno z umom združena, da zmerom drug drugega spremljata. Kajti, kakor si nobena izmišljava pri nas ne zbudi, kateri ne bi berzo poslovanje uma sledilo, tako tudi nasprotno ničesar ne razumimo, kar bi ne bilo treba prej s domišljijiskim plaščem ogerniti. Domišljija je tako rekoč zercalo, v ktero se um ozira, i v katerem umne misli neko telesno podobo dobivajo.

(Dalje sledi.)

Analično - sintetična metoda.

Vstrično z branjem so učenci tudi pisali. Učenec naj se uči pisajè brati. Stoperv ko so razložili prvi stavek v čerke, vadili so se tudi pisati jih; pisajè sestavlja učenec zloge in besede, in tako nadaljuje besedo za besedo, stavek za stavkom, da napiše in prepíše vso povest, in s tem se tudi naučí brati. Po prvem poglavji prišle so tudi na versto jezikoslovne vaje.

Iz tega se vidi, da je v Jakotot-ovi metodi veliko tega, kar mi imenujemo pisalno-bralno metodo.

Karol Seltszam iz Vratislave je to metodo na Nemškem vpeljal, sim in tje bistveno zboljšal in jo tako rekoč na Nemškem udomačil, in ji pridobil novih prijateljev, deržajè se sploh načelov „Jakototavih“: otrokom se mora pred vsem kaj konkretnega (t. j. kar s čuti zapopadejo) predlagati, ker iz nič ne pride nič. Neskušeni učitelji so pa to metodo do čistega ob dobro imé pripravili. Premišljevalni ljudje skušali so to metodo omejiti in so začénjali z izglednim stavkom (Normalsatz), pri katerem so združevali nazorni nauk s podučevanjem v branji in pisanji ozirajè se na vse težave, katere so tesno sklenjene s temi začetnimi vajami.

Od povesti so prišli sedaj do stavka; pa tudi to ni ugajalo, še je bilo pretežavno, in dva moža (Krämer i Vogel) iz Lipske sta rekla, da ne celi stavek, ampak izgledna beseda (Normalwort) s sliko ali s rečjo, v naravi naj bo sredotočje, okoli katerega se suče nazorovanje, govorjenje, branje in pisanje. Krämer je to tudi praktično speljal in metoda se je širila med učitelji na Nemškem. —

Pisajè te verstice imam pred sabo: „Fibil nach der analitisch-sintetischen Lesemethode v. Ant. Frühwirth u. Alois Fellner, Verlag Pichlers Witwe u. Sohn“. Ta početnica je bila l. l. pri razstavi v reduci.

Kako pa je ta knjiga pisana? A. Od 1—19 ima zgledne besede. (imenom je priložena slika) v nazorovanje, v vaje za pisanje i branje. Perva beseda je „Ast“ (veja naslikana, potem imé v pisnih in tiskih čerkah razdelitev v glasove: „A s t“, in poslednjič so glasovi zloženi v besedo „Ast“.

Druga zgledna beseda je „Nest“.

B. Od 19 — 22 ima zategovanje in pod C. od 22 — 27 skraćevanje zlogov. D. obsega različnost v pisavi sorodnih glasov (Anderschreibung einiger Laute). Povsod so pridjane slike, katerih je vseh skupaj 49; zadnja slika je božično drevo (Christbaum). —

Poglavitna načela, na katera se naslanja ta metoda, se lahko najdejo; ta so: 1 Vsak nauk začni z nagledovanjem. 2. Hodi od neznanega do znanega. 3. Preden kaj učiš, zbudi pri otrocih veselje do učenja. 4. Podučuj tako, da se bodo otroci sodelajè vdeleževali poduka. 5. Kar je duh sprejel, naj se tudi kolikor mogoče, z roko počituje. 3. Zagrebački „Školski prijatelj“ piše: U Zagrebu složiše se dva strukovnjaka, te sastaviše prema ovim načelom posebnu čitanku za prvi razred. Ta će čitanka ili pravo da reknemo „Početnica“, ako ne bude zaprieka, još ove godine dotiskana biti, te će se moći početkom dojdüće godine, dakako s dozvolom visoke zemaljske vlade u učionah rabiti. U istoj knjigi stoji na prvom mestu rieč „pas.“

To je prva normalna rieč. Učitelj napiše na školskoj ploči tu rieč i to dosta ovelikimi pismeni, te rekne svojim učenikom (učencem): to je napisani pas (za razliku od naslikanoga i psa v naravi“).

Kaj pa mi Slovenci?

„Slov. učit.“ je govoril v 8. i 9. številki, o analitično-sintetični metodi, in g. Miklošić je pri učiteljski skupščini v Ptujü 6. februarja govoril v analitično-sintetični metodi; vsikako važen in imeniten predmet za učitelje, kateri se vkvarjajo s početnim naukom mladine, kajti učitelj posebno učitelj malih se nikdar ne izuči. — Kar se mene tiče, analitično-sintetične metode takošne, od katere se tukaj govori, nisem še skušal v tem pomenu, niti je nisem primerjal z drugimi metodami, a reči moram, da mi metoda dopada, posebno v tem, kar se tiče združevanja naukov; tisti na dolgo in široko raztegnjeni nazorni nauk, kakor ga nekateri zagovarjajo, mi ni nikoli posebno dopadal, a v zvezi z drugimi nauki je na pravem mestu, le naprosil bi g. Miklošiča, da blagovoli „Tovarišu“ kaj pisati o tej metodi, ako pa raji piše „Slov. učit.“, je tudi dobro, stvar se tako ali tako zvé, in edino za to nam je, za drugo nič.

Našim čitateljem povem pa, da je pri Pihlerjevi vdovi izšel „Praktischer Wegweiser für den Unt. in der Element. Klasse mit Zugrundlegung der anal.-syntetischen Methode“. Ker je naša naloga to, kar drugje najdemo, prenesti na domača tla, prinese „Tov.“ prihodnjič še nekaj iz te knjige.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Iz doslej povedanega bo nektéremu še le mogoče prav razumeti, zakaj se oblike v bukvah častitega g. Dr. Miklošiča, prvega slovstvovalca sedanjega časa, tolikanj ločijo od Dobrovskitove slovnice: une so namreč posnete iz prvega, te pa véci del iz drugega razreda staroslovenščine. Pervi razred se bo sčasoma pomnožil s Svete Gore.

Sveta Gora (Monte santo, Athos). V Macedonii tik morja stoji visoka, 7 do 8 milj dolga in blizo 4 milje široka gora, ki se od starodavnih časov zavolj mnozega števila na njej stoječih cerkev, samostanov in puščavniških kolib (kočic) „Sveta Gora“ imenuje, in je zavolj starih neprecénjenih tukaj hranjenih, nékdaj z veliko skerbjo pisanih slovenskih rokopisov za naše pismenstvo silo imenitna; tedaj je treba od nje kaj več véditi. Že v prvih časih kerščanstva so nekteri sveti možje ali spokorniki svet zapustivši tukaj v Boga zamaknjeni iz edine skerbi za zveličanje svoje duše v pokori živeli; od s. Atanzaja, bivšega vladika (škofa) v Aleksandrii l. 326, se bere, da je nekaj časa tukaj prebival.

Ko so nékdaj v Carigradu svete slike ali podobe po povelji Leona III. *) in po zboru l. 754 od njegovega sina Konstantina Kopronima ukazanim, v katerem je bilo 338 vladik združenih, z vso silo tergali in končavali, so marsikteri svoje drage slike skrivši na Sveto Goro hranit nesli, kterih nektere, kakor pravijo, imajo še zdaj ondi hranjene.

Ravno tako so v poznejih časih duhovni slovenske cerkvéne šege (liturgije), kteri zmed njih o preganjanji zavolj božje službe v slovenskem jeziku v Rusijo ali Bulgarijo niso zbežali, svoje drage cerkvéne knjige in druge nar imenitniši rokopise na Sveto Goro hranit nesli, kjer jih je še zdaj veliko hranjenih.

Léta 1838 je Dr. E. Zaharia *) iz nemškega obiskal Sveto Goro, in piše, da je še zdaj na njej 20 velicih in obširnih samostanov in blezo 300 puščavniških kolib (kočic, celic), ki so nektere blizo nektere pa več ur deleč od samostanov, nektere po skalah in pečinah, kakor gnjezda,

*) Leon III. je bil l. 730 zavolj posebne hrabrosti iz prostaka više in više in zadnjič na cesarski prestol povzdignjen.

*) Dr. E. Zaharia's Reise in den Orient, Heidelberg, 1840.